

Llengua Espanyola: Variació i Discurs Oral

Codi: 103566

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2502758 Humanitats	OB	2	2

Professor/a de contacte

Nom: Carme de la Mota Gorriz

Correu electrònic: Carme.DeLaMota@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

Per a poder cursar aquesta assignatura es requereixen uns coneixements lingüístics generals i un domini de l'expressió oral i escrita equiparables als que s'obté en haver finalitzat el batxillerat.

És recomanable tenir un nivell d'anglès que permeti llegir bibliografia en aquesta llengua.

Objectius

Amb l'assignatura es plantegen qüestions relatives a la llengua espanyola que permeten tant millorar la capacitat de comunicació com ampliar els coneixements lingüístics de l'estudiantat. Es pretén aconseguir que cada estudiant (a) disposi de coneixements i instruments que els permetin aprofundir en els factors que condicionen la variació en la llengua espanyola, (b) es familiaritzi amb els aspectes fonamentals de l'anàlisi del discurs i (c) disposi de la metodologia necessària tant per a poder analitzar discursos orals com per a desenvolupar les seves pròpies capacitats oratòries en situacions formals.

En finalitzar el curs cada estudiant haurà après a:

- (a) *tenir* una visió global de la situació actual de l'espanyol, prenent en consideració les seves diferents varietats;
- (b) *conèixer* els principals recursos disponibles sobre l'espanyol;
- (c) *dominar* els aspectes més importants de la norma prescriptiva de l'espanyol;
- (d) *raonar* sobre els conceptes de variació, norma i estàndard;
- (e) *conèixer* els mecanismes bàsics que regeixen la construcció de textos orals i escrits en espanyol;
- (f) *expressar-se* oralment i per escrit en l'àmbit acadèmic de forma adequada i eficaç;
- (g) *analitzar* el discurs amb un enfocament lingüístic i comunicatiu;
- (h) *estudiar* les produccions lingüístiques des de la perspectiva de la pragmàtica;
- (i) *conèixer* les bases teòriques de l'oratòria actual;
- (j) *emprar* diversos tipus de material de suport i
- (k) *realitzar* una exposició oral formal en públic.

S'haurà d'adquirir consciència del paper fonamental que, en qualsevol disciplina i àmbit laboral, exerceix l'ús correcte, adequat i reflexiu de llengua. Les produccions orals hauran d'estar ben estructurades, hauran de ser comprensibles, hauran de ser lingüísticament correctes i hauran de realitzar-se amb l'articulació clara, la pronunciació adequada i l'entonació pertinent, d'acord amb les necessitats del discurs oral formal.

Competències

- Identificar les característiques de l'espai i del territori per a poder gestionar els recursos per al desenvolupament local i territorial.
- Interpretar la diversitat social i cultural.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
- Utilitzar adequadament els recursos i les metodologies que s'empren en l'estudi de la cultura contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i interpretar textos orals de diferent naturalesa.
2. Aplicar i adaptar de manera coherent les característiques de la llengua estàndard en diferents situacions comunicatives.
3. Conèixer les principals dades sobre la situació actual de la llengua (estatus jurídic, extensió territorial, nombre de parlants, etc.).
4. Conèixer les principals institucions vinculades a la llengua (acadèmies, administracions públiques, fundacions, consorcis, etc.) i conèixer-ne les funcions i la trajectòria.
5. Dominar els principals paràmetres de variació lingüística.
6. Dominar les varietats del discurs oral, el nivell d'adequació i els graus de formalitat.
7. Entendre el concepte de planificació lingüística i aplicar-lo.
8. Expressar continguts i arguments de manera raonada en discursos (orals i escrits) de caràcter formal.
9. Expressar-se de manera correcta, organitzada i adequada en una conversa o una presentació oral.
10. Saber detectar i corregir qualsevol tipus d'inadequació (gramatical, ortogràfica, estilística, pragmàtica, argumentativa, etc.) en un text.

Continguts

1. Introducció i reflexions inicials. La facultat del llenguatge. Gramàtica universal i gramàtica particular. L'ús de la llengua. La variació lingüística. La llengua com a objecte d'estudi: lingüística interna i lingüística externa. Els prejudicis lingüístics. Llengües, dialectes, variants. Els criteris de valoració lingüística. Gramaticalitat, acceptabilitat, adequació i correcció. Variació i discurs oral. Les competències dels parlants. Les situacions formals i l'àmbit acadèmic. L'oratoría: reflexions personals.

2. Les varietats de la llengua. Les varietats temporals, geogràfiques, socials i situacionals. Vacil·lació i canvi lingüístic. Llengua, identitat, gènere, sexisme. Espontaneïtat, formalitat, planificació. Llengua oral i llengua escrita. Oralització.

3. Les fonts de documentació sobre la llengua. Descripció, explicació i prescripció. Recursos sobre l'espanyol: gramàtiques, diccionaris i llibres d'estil. Recursos digitals. Plataformes, corpus, atles. Aplicació pràctica.

4. La correcció normativa. Norma i ús. Revisió crítica de les fonts sobre norma. L'estàndard de la llengua. El procés d'estandardització. L'oficialitat. La norma policèntrica. Problemes freqüents de correcció normativa. Ortologia.

5. Anàlisi del discurs i pragmàtica. Textualitat i discursivitat. Competències i ús del llenguatge. Objectius i mètodes de l'anàlisi del discurs. L'anàlisi pragmàtica del discurs. La intenció comunicativa. La noció de context. El criteri d'adequació. La multimodalitat. La profunditat enunciativa. Subjectivitat i modalització. Els actes de parla. L'anàlisi de la conversa. Cooperació i màximes conversacionals. Rellevància i comunicació ostensiu-inferencial. La cortesia. Pragmàtica intercultural. La naturalesa intencional del discurs.

6. L'oratoría actual. Les competències i habilitats d'un bon orador. Objectius. Estratègies.

7. Condicions específiques de l'oralitat. Els suports. La glossofòbia. La comunicació no verbal. La veu.

8. Els aspectes fònics del discurs oral. Les qualitats del so i de la veu: la locució. Respiració, modulació i prosòdia, ressonància, articulació, escalfament i tècnica vocal. Veu i intenció. La lectura expressiva. Tècniques per a preparar la lectura en veu alta. L'ús de micròfons. Veu i literatura.

9. L'organització del discurs: de la teoria a la pràctica. La planificació. La construcció del text: contingut, estructura i formes lingüístiques. Coherència i cohesió. Inicis i tancaments. El discurs en l'àmbit acadèmic i professional. L'explicació clara, pertinent i fluida. La presentació d'un pòster. La conferència. L'explicació breu. Estudi de casos.

10. Recapitulació i reflexions finals. Síntesi sobre oratòria actual i preparació per a l'exposició final. L'anàlisi de la llengua oral: enfocaments, teories, mètodes, aplicacions. Reflexions sobre el propi aprenentatge.

Metodologia

S'emprarà una metodologia activa, basada en la classe inversa, i es potenciarà el pensament crític, tant davant problemes, dades o situacions de caràcter lingüístic com a l'hora de realitzar reflexions sobre el propi aprenentatge. Es combinaran les explicacions teòriques, la realització d'exercicis, el comentari de textos i les discussions i activitats pràctiques.

És necessari emprar amb assiduitat el Campus Virtual, perquè a través d'aquesta eina s'informarà de qualsevol qüestió relacionada amb l'assignatura. Convé realitzar un seguiment continuat. El material proposat per a cada sessió haurà d'estudiar-se abans de la classe i servirà de punt de partida per a les activitats desenvolupades. La participació activa durant les sessions serà tinguda en compte.

Al llarg del curs es realitzaran diverses pràctiques orals individuals. Les intervencions de cada estudiant es gravaran i analitzaran conjuntament en classe i, donada la naturalesa de l'assignatura, els resultats de les proves orals seran públics per a tot el grup. Així mateix, caldrà preparar un qüestionari treballant de forma cooperativa, en el qual resoldran, de manera pràctica i prou documentada, problemes lingüístics relacionats amb el temari i no directament abordats a l'aula.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Activitats dirigides	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Tipus: Supervisades			
Activitats supervisades	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Tipus: Autònomes			
Activitats autònomes	90	3,6	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Avaluació

Requisits per a aprovar l'assignatura

- Són imprescindibles tant l'assistència a les classes com la participació activa (d'acord amb la metodologia de la classe inversa). Es realitzen controls d'assistència i, si es constaten més de dues absències no justificades, l'estudiant perd el dret a ser avaluat.
- La qualificació de l'assignatura depèn de les valoracions dels exercicis realitzats durant el curs, que s'organitzen en dos blocs: un qüestionari escrit realitzat en grup (que suposa el 50% de la nota) i tres proves orals individuals (que suposen l'altre 50% de la nota).

- Per a aprovar l'assignatura és necessari obtenir una nota final igual o superior a 5 i una nota superior a 3,5 tant en el qüestionari com en la tercera exposició (considerant tant el contingut com l'expressió).
- Es podrà optar a la recuperació sempre que: (a) les proves no superades (ja sigui perquè s'ha suspès o perquè s'ha refusat l'avaluació ordinària) no suposin, en conjunt, més del 60% de la nota global i (b) s'obtingui una nota superior a 3,5 tant en el qüestionari com en la tercera exposició (considerant tant el contingut com l'expressió). Si no es compleixen aquests dos criteris, el curs queda suspès sense opció a recuperació.
- Donada la naturalesa de les proves orals (destinades a constatar una progressió en les habilitats), si s'ha de recuperar el bloc oral es realitzarà una única prova, la nota de la qual suposarà el 50% de la nota global de l'assignatura (independentment de quines siguin les notes de les tres proves orals realitzades al llarg del curs). No hi haurà recuperacions diferents per a cadascuna de les tres exposicions orals.
- S'obtindrà un "no avaluable" si s'han realitzat com a màxim a dues proves. Si se'n presenten tres o més, en cas de deixar-ne alguna pendent, la qualificació d'aquesta prova serà 0 i s'inclourà en el càlcul de la nota global.

Activitats avaluable

En l'avaluació del curs es tindran en compte les següents activitats:

1. Qüestionari escrit preparat en grup: 50%
2. Exposició individual inicial: 10%
3. Segona exposició individual: 15%
4. Exposició individual final: 25%

Elements avaluable

- Coneixement i aplicació pràctica dels continguts del temari
- Coneixement i domini de l'ús oral de la llengua oral formal
- Expressió adequada, eficaç i lingüísticament correcta
- Valoració de l'anàlisi dels aspectes gramaticals (fonètica, fonologia, morfologia, lèxic, sintaxi i semàntica) i pragmàtics de la llengua oral
- Valoració de l'anàlisi dels aspectes fònics de la llengua oral
- Pràctica dels procediments expositius i argumentatius
- Capacitat per a crear textos orals originals
- Utilització del mètode crític
- Capacitat per a aplicar els coneixements a la pràctica
- Disposició i habilitat per a treballar en grup
- Desenvolupament de l'autocrítica i de la iniciativapersonal
- Capacitat per a adaptar-se a situacions noves
- Domini de les eines que serveixen de suport per a realitzar presentacions orals
- Domini dels procediments habituals per a gravar i analitzar mostres orals

Observacions

En el cas d'expressió escrita, s'entén que l'estudiant redacta paràgrafs i textos amb contingut ple. Es tindran en compte, òbviament, les faltes d'ortografia, la puntuació i l'estructura del discurs.

Les activitats, pràctiques i treballs presentats en l'assignatura hauran de ser originals i no s'admetrà, sota cap circumstància, el plagi total o parcial de materials aliens publicats en qualsevol suport. Cada estudiant haurà d'explicitar convenientment, segons els usos de la documentació bibliogràfica, l'autoria de totes les cites i l'ús de materials aliens. L'eventual presentació de material no original sense indicar adequadament el seu origen implicarà automàticament la qualificació de suspens (0).

Es considera que es coneixen les normes generals de presentació d'un treball acadèmic.

En començar el curs s'explicaran tant la metodologia de l'assignatura com les proves avaluables. Més endavant es proporcionaran orientacions concretes per a cada prova. Les pautes amb la descripció detallada del contingut de les activitats avaluables, els criteris específics per a avaluar-les i les dates de lliurament podran consultar-se en l'espai docent virtual de l'assignatura. El procediment de revisió variarà en funció del tipus de prova.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1 Questionari escrit preparat en grup	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10
2 Exposició inicial individual	10%	0	0	1, 4, 5, 7, 9
3 Segona exposició individual	15%	0	0	1, 5, 6, 7, 8, 9
4 Exposició final individual	25%	0	0	1, 5, 6, 7, 8, 9

Bibliografia

- Alcoba, Santiago (coord.) (1999) *La oralización*. Barcelona: Ariel.
- Aleza, Milagros (coord.) (2010) *Normas y usos correctos del español actual*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Álvarez, Alfredo (2005) *Hablar en español*, Oviedo: Ediciones Nobel.
- Bastardas Boada, Albert (1996) "Política y planificación lingüística", en C. Martín Vide (ed.), *Elementos de lingüística*, Barcelona, Octaedro, pp. 341-360.
- Battaner, Paz (dir.^a). 2003. *Diccionario de uso del español de América y España*. Barcelona: Spes Editorial.
- Bernárdez, Enrique (1999) *¿Qué son las lenguas?* Madrid: Alianza Editorial [Cap. 2: "De lenguas, dialectos, idiomas, hablas, jergas", pp. 33-59; Cap. 8: "¿Por qué cambian las lenguas?", pp. 207-227]
- Bertuccelli Papi, Marcella (1993) *¿Qué es la pragmática?*. Barcelona: Paidós ("Instrumentos Paidós"), 1995.
- Blecua, José Manuel (1982) *Qué es hablar*, Barcelona: Salvat editores: 32-33.
- Brehler, Reiner (2000) *Prácticas de oratoria moderna. Mostrarse seguro, hablar convincentemente*, Madrid: Ed. El Drac, 2^a ed.
- Briz, Antonio (coord.) (2008) *Saber hablar*, Madrid: Aguilar, Instituto Cervantes.
- Bustos Sánchez, Inés (2003) *La voz: la técnica y la expresión*, Barcelona: Paidotribo.
- Caravedo, Rocío (2003) "Problemas conceptuales y metodológicos de la lingüística de la variación", en Francisco Moreno *et al.* (coords.), *Lengua, variación y contexto. Estudios dedicados a Humberto López Morales*. Madrid: Arco Libros, vol. 2: 541-557.
- Caravedo, Rocío (2014) *Percepción y variación lingüística. Enfoque sociocognitivo*, Madrid/Frankfurt: Iberoamericana/Vervuert.
- Carbó, C., J. Llisterri, M. J. Machuca, C. de la Mota, M. Riera y A. Ríos (2003) "Estándar oral y enseñanza de la pronunciación del español como primera lengua y como lengua extranjera", *ELUA, Estudios de Lingüística de la Universidad de Alicante*, 17: 161-179
- Calsamiglia, Helena y Amparo Tusón (1999) *Las cosas del decir. Manual de análisis del discurso*. Barcelona: Ariel. 3^a ed., 2012.
- Casas, Mariona; Castellà, Josep M. i Vilà Santasusana, Montserrat (2016) *Els secrets de parlar en públic. Guia pràctica*, Vic: Eumo Editorial.
- Cassany, Daniel (1995) *La cocina de la escritura*. Buenos Aires: Anagrama.
- Company Company, Concepción (2016) "Políticas panhispánicas hoy. Un asunto de identidad y seguridad", VII Congreso Internacional de la Lengua Española. Panel: Nuevos retos de la política lingüística panhispánica. San Juan de Puerto Rico, 18 de marzo de 2016.
- Cortés, Maximiano (2002) *Didáctica de la prosodia del español: la acentuación y la entonación*, Madrid: Edinumen.
- Cros, Anna (2003) *Convencer en clase. Argumentación y discurso docente*. Barcelona: Ariel.
- Cuervo, M. y Diéguez, J. (1981) *Mejorar la expresión oral*, Madrid: Narcea.

- de-la-Mota, Carme y Gemma Puigvert (2012) "Retórica, prosodia y gesto en la comunicación política: la voz de Gaspar Llamazares", *Oralia*, 15:241-278.
- de-la-Mota, Carme y Emma Rodero (2011) "La entonación en la información radiofónica", *Anejo de Quaderns de Filologia. "La Entonación hispánica"*, Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació, Universitat de València.
- de-la-Mota, Carme y Emma Rodero (2010) "La demarcación entonativa y el énfasis en la locución de los editores de boletines informativos radiofónicos" *XXXIX Simposio Internacional de la Sociedad Española de Lingüística (SEL)*, Facultad de Filología de la Universidad de Santiago de Compostela, 1-4 de febrero de 2010. Publicación en CD-ROM (ISBN 978-84-693-8655-2)
- de-la-Mota, Carme y Beatriz Belda (2010) "Sobreacentuación en la locución de boletines informativos en radio: Radio Nacional de España". *XXXIX Simposio Internacional de la Sociedad Española de Lingüística (SEL)*, Facultad de Filología de la Universidad de Santiago de Compostela, 1-4 de febrero de 2010. Publicación en CD-ROM (ISBN 978-84-693-8655-2)
- de-la-Mota, Carme (2009) "El análisis fonético y fonológico de la lengua oral. Tendencias y retos actuales" en Carme de-la-Mota y Gemma Puigvert (Eds.) *La investigación en Humanidades*, Madrid: Editorial Biblioteca Nueva: 149-170.
- de-la-Mota, Carme (2015) "La adecuación a la situación discursiva: la voz y la comunicación no verbal de la periodista y política Uxue Barkos". En Elena A. Pleuchova (Ed.) *Problemas actuales de la lingüística ibero-románica*, Universidad Federal de Kazan, Rusia: 9-18.
- Escandell, María Victoria (1996) "Conceptos básicos de pragmática", en *Introducción a la pragmática*. Barcelona: Ariel, pp. 30-47.
- Escandell Vidal, María Victoria (2005) *La comunicación*, Madrid: Gredos.
- Escandell Vidal, Mª Victoria ; Victoria Marrero Aguiar; Celia Casado Fresnillo; Edita Gutiérrez Rodríguez; Nuria Polo Cano y Pilar Ruiz-Va Palacios (2014) *Claves del Lenguaje Humano*, Madrid: Centro de Estudios Ramón Areces [cap. 2, punto 3.2]
- Escobar, Anna María (2010) "Variación lingüística". En: José Ignacio Hualde, Antxon Olarrea y Anna María Escobar *Introducción a la lingüística hispánica*. Cambridge: Cambridge University Press. 2ª edición, corregida y aumentada, cap. 6: 329-364.
- García Mouton, Pilar (2003) *Así hablan las mujeres: Curiosidades y tópicos del uso femenino del lenguaje*, Madrid: La esfera de los libros.
- García Carbonell, Roberto (1981) *Todos pueden hablar bien en público*, Madrid: Edaf, 2001.
- Gómez Torrego, Leonardo (2006) *Hablar y escribir correctamente: gramática normativa del español actual*, Madrid: Arco/Libros.
- Gómez Torrego, Leonardo (2011) *Ortografía y gramática. Las normas académicas: últimos cambios*, Madrid: SM.
- González Ferrán, Judith (coord.) (2015) *El español más vivo: 300 recomendaciones para hablar y escribir bien*, Barcelona: Fundeu-BBVA, Espasa Libros.
- Guerrero Ramos, Gloria (1995) *Los neologismos en el español actual*. Madrid: Arco/Libros.
- Hernández Guerrero, José Antonio y María del Carmen García Tejera (2004) *El arte de hablar: manual de retórica práctica y de oratoria moderna*, Barcelona: Ariel.
- Hualde, José Ignacio (2010) "Historia de la lengua española". En: José Ignacio Hualde, Antxon Olarrea y Anna María Escobar *Introducción a la lingüística hispánica*. Cambridge: Cambridge University Press. 2ª edición, corregida y aumentada, cap. 5: 275-326.
- Instituto Cervantes (2013) *Las 500 dudas más frecuentes del español*, Madrid: Espasa.
- Instituto Cervantes (2016) *El español: una lengua viva. Informe 2016*, Departamento de Comunicación Digital del Instituto Cervantes.
- Leonetti, Manuel (2014) "¿Por qué nos hacen gracia los chistes? El estudio pragmático del humor verbal", conferencia impartida el 9 de abril de 2014 en el Aula II de la Facultad de Filosofía y Letras de la Universidad de Zaragoza. Disponible en: <https://youtu.be/HQ0JwjWoduQ>
- López Valero, Amando (1996) "Tipología textual y técnicas de expresión oral", *Lenguaje y textos*, 9: 115-133.
- Luca, Marta Ofelia Pierro de (1983) *Didáctica de la lengua oral*, Buenos Aires: Kapelusz.
- Martín Zorraquino, María Antonia y José Portolés (1999) "Los marcadores del discurso". En Violeta Demonte e Ignacio Bosque (Coords.) *Gramática descriptiva de la lengua española*, Madrid: Espasa, vol. 3: 4051-4214.

- Medina Moya, José Luis, Beatriz Jarauta Borrasca y Francesc Imbernon Muñoz (2012) *La enseñanza reflexiva en la educación superior*, Cuadernos de Docencia Universitaria, 17, ICEUAB. Barcelona: Octaedro.
- Merayo, Arturo (2001) *Curso práctico de técnicas para hablar en público*, Madrid: Tecnos. 2ª ed.
- Montolío, Estrella (2014) *Manual de escritura académica y profesional*, Barcelona: Ariel.
- Moreno Cabrera, Juan Carlos (2000) *La dignidad e igualdad de las lenguas. Crítica de la discriminación lingüística*, Madrid: Alianza, 2016.
- Moreno Fernández, Francisco (2005) *Principios de sociolingüística y sociología del lenguaje*. Barcelona: Ariel. 2.ª ed. actualizada.
- Moreno Fernández, Francisco (2009) *La lengua española en su geografía*. Madrid: Arco/Libros.
- Navarro Tomás, Tomás (1944) *Manual de entonación española*, Nueva Cork, Hispanic Institute. Cuarta edición: Madrid, Guadarrama (Punto Omega, 175), 1974.
- Poyatos, Fernando (2002) *Nonverbal Communication Across Disciplines*, Amsterdam: John Benjamins, 3 volúmenes.
- Penny, Ralph (2000) *Variation and Change in Spanish*, Cambridge, Cambridge University Press. Trad. esp. de Juan Sánchez Méndez: *Variación y cambio en español*. Madrid, Gredos, 2004. [Capítulos 1 y 2. "Introduction: language variation".]
- Puchol, Luis (1997) *Hablar en público. Nuevas técnicas y recursos para influir a una audiencia en cualquier circunstancia*, Madrid: Editorial Díaz de Santos.
- Real Academia Española Española (2014) *Diccionario de la lengua española*, Madrid: Espasa Libros. 23.ª ed [Actualizado en el 2018, en línea 23.2]
- Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua (2009-2011) *Nueva gramática de la lengua española*, Madrid: Espasa, 3 vols. y DVD.
- Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua (2010) *Ortografía de la lengua española*, Madrid: Espasa.
- Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua (2013) *El buen uso del español*, Madrid: Espasa.
- Real Academia Española y Asociación de Academias de la Lengua (2018) **Libro de estilo de la lengua española según la norma panhispánica**, Madrid: Espasa.
- Regueiro Rodríguez, María Luisa y Daniel M. Sáez Rivera (2013) *El español académico. Guía práctica para la elaboración de textos académicos*, Madrid: Arco/Libros.
- Reyes, Graciela (1995) *El abecé de la pragmática*, Madrid: Arco Libros.
- Reyes, Graciela (1998) "Registros, estilos y tipos de textos (cuáles son las variedades de la lengua escrita)", en *Manual de redacción. Cómo escribir bien español*. Madrid: Arco/Libros, pp. 47-80.
- Reyes, Graciela (1990) *La pragmática lingüística. El estudio del uso del lenguaje*, Barcelona: Montesinos.
- Reyzábal, M.ª Victoria (1993) *La comunicación oral y su didáctica*, Madrid: La Muralla.
- Studer, Jurg (1998) *Oratoria: El arte de hablar, disertar, convencer*, Madrid: Editorial El Drac.
- Tusón Valls, Amparo (2002) "El análisis de la conversación: entre la estructura y el sentido", *Estudios de Sociolingüística*, 3(1): 133-153.
- Tusón Valls, Jesús (1996) *Los prejuicios lingüísticos*, Octaedro. 2010.
- Val.Es.Co. (2014) "Las unidades del discurso oral", *Estudios de Lingüística del Español*, 35: 13-73.
- Vilà i Santasusana, Montserrat (coord.) (2005) *El discurso oral formal. Contenidos de aprendizaje y secuencias didácticas*, Barcelona: Editorial Graó.